

ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Демиденко Тетяна Миколаївна

УДК 371.124: 371.381

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Луганськ-2004

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі педагогіки і соціальної роботи Черкаського національного університету імені Б. Хмельницького. Міністерство освіти і науки України

- Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент
Архипова Світлана Петрівна,
Черкаський національний університет,
завідувач кафедри педагогіки та
соціальної роботи
- Офіційні опоненти – доктор педагогічних наук, професор
член-кореспондент АПН України
Сидоренко Віктор Костянтинович,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова,
завідувач кафедри трудового навчання
і креслення
- кандидат педагогічних наук, доцент
Докучаєва Вікторія Вікторівна,
Луганський національний педагогічний
університет імені Тараса Шевченка,
доцент кафедри педагогіки дошкільного
виховання та початкового навчання
- Провідна установа – Тернопільський державний
педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка, кафедра
педагогіки, Міністерство освіти
і науки України, м. Тернопіль

Захист відбудеться "____" _____ 2004 року об "____" _____ на засіданні спеціалізованої вченої ради К 29.053.01 у Луганському національному педагогічному університеті імені Тараса Шевченка за адресою: 91011, м. Луганськ, вул. Оборонна, 2.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка (91011, м. Луганськ, вул. Оборонна, 2).

Автореферат розісланий "____" _____ 2004р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л.Л. Бутенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Нинішній стан соціально-економічного розвитку українського суспільства зумовлює необхідність підготовки освічених, моральних, мобільних, конструктивних і практичних людей, здатних до співпраці, міжкультурної взаємодії, які мають глибоке почуття відповідальності за долю країни, утвердження її як суверенної, незалежної, демократичної, соціальної, правової держави. Освіта є основою розвитку особистості, її інтелектуального багатства, запорука майбутнього України. Провідна роль у цьому процесі належить учителям.

Сьогодні ми маємо чітко окреслену законодавчу базу вищої освіти: Закони України "Про освіту", "Про вищу освіту" та Національна доктрина розвитку освіти в Україні, в яких відображено тенденції оновлення змісту, форм та методів професійної підготовки педагогічних працівників на основі прогресивних концепцій та запровадження інноваційних технологій.

Різні аспекти проблеми професійної підготовки вчителя знайшли своє відображення в історії педагогічної думки та набувають особливої актуальності і розробляються у багатьох напрямках на сучасному етапі. Серед цих напрямів чільне місце займає проблема підготовки учителів трудового навчання.

Проблема професійної підготовки вчителів трудового навчання досить багатоаспектна. Значну увагу їй приділено у працях вітчизняних та зарубіжних вчених (А. Вихрущ, А. Киверялг, О. Коберник, В. Мадзігон, В. Сидоренко, Г. Терещук, Д. Тхоржевський, М. Янцур). Численні дисертаційні роботи присвячені підготовці вчителів трудового навчання: В. Вітренко – графічна підготовка вчителя трудового навчання, В. Кузьменко – практична підготовка студентів до проведення занять у навчальних майстернях, В. Курок – інтеграція навчальних дисциплін в структурі підготовки вчителя до трудового виховання школярів, Б. Сіменач – розвиток творчих здібностей студентів, В. Тешенко – забезпечення міжпредметних зв'язків у змісті підготовки вчителя трудового навчання, М. Ховрич – підготовка студентів до здійснення профорієнтаційної роботи, Л. Хоменко – підготовка вчителя трудового навчання до конструювання, моделювання, розробки технології і виготовлення швейних виробів та багато інших.

Проте наведений перелік досліджень показує, що вони далеко не повно вирішують проблеми забезпечення підготовки вчителів трудового навчання відповідно до потреб сьогодення. Існує реальна суперечність: є законодавча та наукова база інноваційно вирішувати проблеми сучасної освіти, але цей процес гальмується через недостатню підготовку вчителів трудового навчання до інноваційної діяльності. Тому в умовах оновлення трудової підготовки в загальноосвітніх навчальних закладах України, розвитку освітньої галузі "Технологія" зростає потреба дослідження питань

інноваційної діяльності вчителів трудового навчання та підготовки до її здійснення.

Інноваційна діяльність у галузі освіти регламентована відповідними нормативними документами: Законом України "Про інноваційну діяльність", Положенням "Про порядок здійснення інноваційної діяльності в системі освіти України".

Інноваційна діяльність в галузі освіти досліджується педагогічною інноватикою – окремою галуззю педагогіки. Над проблемами інноватики працюють сучасні вітчизняні педагоги, вчені (І. Бех, Л. Буркова, Л. Даниленко, І. Зязюн, О. Киричук, О. Козлова, В. Кремень, В. Мадзігон, К. Макагон, С. Подмазін, В. Пінчук, О. Савченко, А. Сологуб, Н. Федорова, А. Фурман, М. Ярмаченко та ін.).

Серед напрямів досліджень, що розробляються вітчизняними та зарубіжними науковцями, виокремлюємо такі: визначення структури, закономірностей функціонування та розвитку інноваційних процесів у педагогічних системах (В. Курило, О. Лоренсов, В. Паламарчук, І. Підласий, В. Пінчук, М. Поташник, О. Саранов, О. Хомеріки, Н. Юсуфбекова та ін.); історико-педагогічний аналіз етапів зародження, втілення у практику й поширення інноваційних педагогічних ідей (В. Загв'язинський, Л. Подимова, О. Попова, В. Сластьонін та ін.); експертиза, оцінювання та відбір освітніх нововведень, моніторинг інноваційних освітніх процесів (О. Абдуліна, Л. Буркова, Л. Даниленко, В. Кальней, О. Касьянова, О. Орлов та ін.); вивчення та узагальнення світового педагогічного досвіду інноваційного спрямування (О. Іонова, М. Кларін, Т. Кошманова та ін.); розробка методологічних основ становлення інноваційних закладів освіти й удосконалення системи управління ними (О. Киричук, В. Паламарчук, В. Риндак, Н. Федорова та ін.); дослідження соціокультурних проблем інноваційної діяльності, що акцентують увагу на суб'єктах інноваційних перетворень (К. Роджерс, М. Подимов, М. Поташник, А. Пригожин, Ф. Юсупов та ін.) та орієнтуються на гуманістичний характер взаємовідносин усіх учасників навчально-виховного процесу: співробітництво, взаєморозуміння, діалог (І. Бех, Є. Бондаревська, І. Дичківська, Н. Осухова, І. Підласий, С. Подмазін та ін.); обґрунтування структури, змісту та результатів інноваційної діяльності в освіті (К. Ангеловські, Л. Буркова, Л. Даниленко, Н. Клокар, О. Козлова, Ю. Максимов, А. Найн та ін.); теоретико-методологічні основи підготовки вчителів до інноваційної діяльності (В. Докучаєва, Н. Клокар, О. Козлова, К. Макагон, Ю. Максимов, Л. Подимова, Т. Поніманська, Р. Скульський).

Головним суб'єктом інноваційної діяльності виступає вчитель. Він як професіонал не лише орієнтується в освітніх інноваціях та застосовує їх у своїй роботі, володіє різними технологіями викладання свого предмету; але й здатний як творча особистість, до самореалізації в діяльності та самостійного інноваційного пошуку. Разом з тим, за даними теоретико-

експериментальних досліджень (О. Козлова, Н. Клокар, Л. Подимова та ін.), більшість учителів відчуває певні труднощі у впровадженні педагогічних інновацій.

Аналіз навчальної діяльності та педагогічної практики студентів показує, що вони усвідомлюють необхідність привнесення нових елементів у роботу вчителя, але слабо підготовлені до практичного їх застосування.

Проблема потребує подальших досліджень, як комплексних міждисциплінарних, так і багаторівневих, у тому числі при вивченні дисциплін циклу професійної і практичної підготовки. Орієнтація курсів фахових методик на підготовку учителів до стереотипної, інваріантної педагогічної діяльності, на "ідеальні умови" її здійснення не відповідає сучасним вимогам, ускладнює адаптацію молодого спеціаліста.

Необхідність урахування сучасної інноваційної ситуації та майбутніх змін в освітньому середовищі вимагає, на нашу думку, переорієнтації дисциплін всіх циклів професійної підготовки (гуманітарного та соціально-економічного, природничо-наукового, професійної і практичної підготовки) на формування випускника вищої школи як суб'єкта інноваційної діяльності.

Сказане вище дозволяє стверджувати, що дослідження питань підготовки майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності є актуальним, перспективним у світлі розбудови системи національної освіти. Це й зумовило вибір теми дослідження "Підготовка майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності".

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження здійснено в межах планової тематики кафедри педагогіки та соціальної роботи Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького "Наукові основи педагогічної освіти в університеті", затвердженої на засіданні вченої ради університету (протокол №3 від 27.12.2001р.). Тема узгоджена у Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології в Україні (протокол №3 від 27.03.2002 р.).

Об'єкт дослідження – процес професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання.

Предметом дослідження – педагогічні умови ефективної підготовки майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов, що забезпечують ефективність підготовки майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної діяльності.

Гіпотеза дослідження полягає у тому, що процес підготовки майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної діяльності стає ефективним за таких педагогічних умов:

- збагачення змісту дисциплін циклу професійної і практичної підготовки системою понять та теоретичних знань з педагогічної інноватики і розробки відповідного навчально-методичного забезпечення;

- формування у студентів мотиваційно-ціннісного ставлення та інтересу до педагогічних інновацій;

- озброєння студентів системою знань й умінь роботи з науковою інформацією та прийомами її впровадження у практичну діяльність для ефективної інноваційної педагогічної діяльності;

- розвитку рефлексивних умінь майбутніх педагогів;

- ініціювання та підтримки педагогічної творчості у самостійній і колективній діяльності майбутніх учителів під час вивчення циклу дисциплін професійної і практичної підготовки.

Відповідно до поставленої мети і висунутої гіпотези визначені такі завдання дослідження:

- 1) визначити понятійно-термінологічний апарат проблеми дослідження, розкрити суть поняття “інноваційна педагогічна діяльність” та проаналізувати її структуру;

- 2) обґрунтувати теоретичні основи підготовки майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності;

- 3) виявити та експериментально перевірити педагогічні умови ефективного формування готовності майбутніх учителів трудового навчання як суб'єктів інноваційної педагогічної діяльності;

- 4) визначити зміст і розробити систему завдань з професійно орієнтованих дисциплін щодо організації підготовки майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності;

- 5) розробити методичні рекомендації та дидактичні матеріали для викладачів вищих навчальних закладів щодо удосконалення процесу підготовки майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності.

Методологічною основою дослідження слугують філософський принцип гуманізму та індивідуально-творчий підхід до підготовки майбутніх спеціалістів (І. Бех, В. Кан-Калік, М. Нікандров, Р. Скульський, С. Сисоєва), основні положення системного підходу до аналізу психолого-педагогічних проблем підготовки учителів (А. Алексюк, В. Безпалько, І. Зязюн, Н. Кузьміна), особистісно-діяльнісний підхід до навчання, ґрунтований на теорії діяльності (Б. Ананьєв, С. Рубінштейн, О. Леонтьєв та ін.).

Теоретичною основою дослідження є концепція Національної доктрини розвитку освіти в Україні, ідеї демократизації вищої школи (Закони України “Про освіту”, “Про вищу освіту”), проект стандарту освітньої галузі “Технологія”, педагогічні та психологічні праці про закономірності процесу формування спеціаліста-педагога (О. Абдулліна.

Ю. Бабанський, І. Зязюн, Н. Кузьміна, О. Мороз, Р. Скульський, С. Сисоєва та ін.); положення про закономірності підготовки до інноваційної діяльності, визначені Л. Даниленко, Н. Клокар, О. Козловою, К. Макагон, Л. Подимовою, В. Сластьоніним; розроблені К. Ангеловські, Л. Бурковою, В. Загв'язинським, М. Кларінін, В. Паламарчук, І. Підласим, М. Поташником, Н. Юсуфбековою та іншими вченими теоретичні питання педагогічної інноватики.

Відповідно до поставлених завдань було використано комплекс методів дослідження: *теоретичні* (аналіз педагогічної, психологічної та філософської літератури, матеріалів періодики, класифікація, систематизація та узагальнення теоретичних та експериментальних даних) для теоретичного аналізу проблеми інноваційної педагогічної діяльності; *емпіричні* (педагогічне спостереження, бесіди, анкетування студентів і вчителів, методи експертних оцінок та самооцінювання, аналіз результатів діяльності студентів) з метою визначення рівнів готовності майбутніх учителів до інноваційної діяльності, педагогічний експеримент (констатуючий і формуючий) для перевірки ефективності педагогічних умов формування готовності до зазначеного виду діяльності, *статистичні методи* обробки експериментальних даних з метою виявлення кількісних та якісних характеристик і результативності дослідно-експериментальної роботи.

Дослідно-експериментальна робота виконувалась на базі хімічного факультету Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, технолого-педагогічного факультету Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (м. Київ), Херсонського державного університету. Дослідженням були охоплені студенти названих навчальних закладів (195 осіб), зокрема спеціальностей "Хімія та обслуговуюча праця", "Трудове навчання та фізика", "Трудове навчання" (спеціалізації "Дизайн та основи художнього конструювання", "Конструювання та моделювання одягу"). У дослідженні брали участь 132 вчителів трудового навчання шкіл м. Черкаси та Черкаської області.

Наукова новизна дослідження: уперше обґрунтовано педагогічні умови формування у майбутніх учителів готовності до інноваційної діяльності у процесі трудового навчання школярів; уперше обґрунтована суть і роль інформаційно-діяльнісного компонента у формуванні готовності учителів до інноваційної діяльності; дістала подальшого розвитку структурна модель інноваційної педагогічної діяльності в рамках діяльності вчителя трудового навчання; розширено і поглиблено критерії та показники визначення готовності майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної діяльності.

Теоретичне значення одержаних результатів полягає у визначенні та обґрунтуванні теоретичних основ підготовки майбутніх учителів

трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності та педагогічних умов, які забезпечують ефективність цього процесу.

Практична цінність дослідження: розроблена й апробована система завдань з дисциплін циклу професійної і практичної підготовки, спрямованих на формування готовності майбутніх фахівців до інноваційної педагогічної діяльності; розроблені методичні рекомендації та дидактичні матеріали для викладачів вищих педагогічних навчальних закладів щодо удосконалення процесу підготовки майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності.

Результати дослідження впроваджені у практику професійної підготовки студентів технологічно-педагогічного факультету Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (довідка № 531/01 від 04.09.2003 р.), використовуються у навчальному процесі Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників (довідка №13/211 від 6.10.2003 р.). Матеріали авторського навчального посібника "Інформаційна культура сучасного вчителя" широко використовуються вчителями у процесі трудової підготовки учнів навчально-виховного об'єднання "Школа-дитячий садок" для дітей з вадами слуху м. Черкаси (довідка №122 від 18.11.2003р) та спеціалізованої школи №20 гуманітарно-естетичного напрямку (довідка №43 від 18.11.2003р.).

Результати теоретичних пошуків та експериментальних досліджень можуть бути використані педагогами вищих навчальних закладів у системі підготовки майбутніх фахівців до інноваційної діяльності, а також у процесі післядипломної освіти і самоосвіти учителів-практиків.

Особистий внесок автора в роботі, опублікованій у співавторстві, полягає в обґрунтуванні завдань фахових методик щодо підготовки майбутніх учителів до інноваційної педагогічної діяльності в умовах переходу до гуманістичної освітньої парадигми.

Апробація результатів дисертації. Основні положення й результати дисертаційної роботи пройшли обговорення на засіданнях кафедри педагогіки та соціальної роботи (2000 – 2003), студентсько-аспірантській конференції "Актуальні проблеми сучасної педагогіки" (2002), доповідалися на курсах підвищення кваліфікації учителів трудового навчання, засіданнях методичного об'єднання вчителів трудового навчання м. Черкаси. Матеріали дослідження оприлюднено на Всеукраїнських науково-практичних конференціях: "Сучасні педагогічні інновації у підготовці і післядипломній освіті педагогічних працівників" (Черкаси, 2000), "Проблеми професійної підготовки вчителя школи майбутнього" (Мелітополь, 2001), "Стан та перспектива професійної орієнтації, трудового і профільного навчання та професійної підготовки учнів загальноосвітніх навчальних закладів" (Бориспіль, 2002), "Проблеми гуманізму і освіти" (Вінниця, 2002), Другій міжнародній науково-практичній конференції

“Проблеми формування андрагогічної компетентності спеціалістів постдипломної освіти” (Санкт-Петербург, 2002).

Публікації. Результати та основні положення дисертаційного дослідження відображено у 14 публікаціях, зокрема 13 одноосібних: 1 навчальний посібник, 7 статей у наукових збірниках, 1 стаття у журналі, 5 статей у збірниках матеріалів конференцій. З них – 5 статей у фахових виданнях, затверджених ВАК України.

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (241 найменування, з них – 8 іноземними мовами). Повний обсяг дисертації становить 216 сторінок машинопису. Робота містить 12 таблиць на 12 сторінках, 5 рисунків на 5 сторінках, 6 додатків на 7 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність та доцільність дослідження обраної проблеми, визначено її об'єкт, предмет, мету, завдання, сформульовано гіпотезу, окреслено методологічні та теоретичні основи дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення одержаних результатів, подано відомості про особистий внесок автора, апробацію та впровадження основних положень дисертації.

У першому розділі – “Теоретичні основи підготовки майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної діяльності” – розглянуті теоретико-методологічні основи і особливості означеного виду підготовки, проаналізовані базові поняття дослідження, уточнено їх зміст і структуру, висвітлено напрями інноваційної діяльності вчителів трудового навчання.

Проаналізовано існуючі в теорії і практиці підходи до розв'язання проблеми підготовки майбутніх учителів до інноваційної педагогічної діяльності. Показано, що у процесі такої підготовки актуалізується проблема практичного освоєння майбутніми вчителями інновацій (загально-педагогічних, професійно-фахових, персонал-технологій). Аналіз теоретичних підходів до підготовки майбутніх учителів трудового навчання як суб'єктів інноваційної діяльності показав, що на сьогоднішній день необхідне використання таких форм і методів у даному процесі, які поєднують інформаційно-просвітницьку та діяльну складові підготовки і спрямовані на формування особистості майбутніх учителів, здатних на високому рівні виконувати свою місію в соціальній і професійній структурі суспільства.

Аналіз педагогічної літератури засвідчив складність та багатогранність проблеми дослідження, неузгодженість, різноплановість термінологічного апарату. Зокрема у дослідженні висвітлені позиції різних авторів, які вивчали поняття “педагогічні інновації”. Огляд дефініцій дозволив встановити розбіжності у тлумаченні терміну та узагальнити

найголовніші аспекти його розгляду: джерело внесення нового у систему (зовнішнє чи внутрісистемне нововведення), мета, інновація як матеріальний або ідеальний продукт (що саме нового вноситься – ідеї, концепції, технології, методи тощо), спрямованість (на систему у цілому або на окремі її компоненти), інновація як багатостадійний процес (зародження ідеї, її практичне втілення у продукт, реалізація та поширення продукту), прогнозування позитивних результатів (поліпшення, оптимізація, розвиток окремих складових або системи у цілому), зв'язок із суб'єктами інноваційної діяльності та зворотній вплив об'єкта на суб'єкт.

На основі аналізу педагогічної літератури, досліджень сучасних вітчизняних та зарубіжних учених та спираючись на поняття "педагогічна система" ми дійшли висновку, що педагогічні інновації – це нововведення у педагогічних системах та процеси, що їх супроводжують, спрямовані на одержання стійких позитивних результатів, які суттєво поліпшують стан як окремих компонентів, так і систем в цілому й визначають прогресивний напрям їхнього розвитку. У роботі виявлені і проаналізовані основні підходи до вивчення нововведень у галузі освіти: системний, синергетичний, історичний, діяльнісний, особистісний.

В основу розгляду поняття "інноваційна педагогічна діяльність" нами було покладено осмислення понять педагогічної інноватики та термінів "діяльність", "суб'єкт діяльності", "педагогічна діяльність". У педагогічній літературі інноваційна діяльність розглядається у трьох аспектах: за етапами розвитку інноваційних процесів як розробка, освоєння й використання нововведень (Л. Даниленко, В. Кваша, О. Мойсєєв, О. Мойсєєва та ін.), як вищий ступінь педагогічної творчості, педагогічного винахідництва, введення нового у педагогічну практику (І. Дичківська, О. Козлова, Н. Клокар та ін.), як науково-практичне дослідження та інноваційний експеримент (Ю. Максимов, М. Меладзе та ін.).

Грунтуючись на аналізі наукової літератури, ми розглядаємо інноваційну педагогічну діяльність як складне, інтегральне утворення, сукупність різних за цілями та характером видів робіт, що відповідають основним етапам розвитку інноваційних процесів та спрямовані на створення і внесення педагогами змін у власну систему роботи. Зміст інноваційної педагогічної діяльності як системної, складає реалізація нововведень на основі використання та впровадження нових наукових знань, ідей, підходів, трансформація відомих результатів наукових досліджень та практичних розробок у новий або удосконалений продукт.

У результаті аналізу змісту інноваційної діяльності на сучасному етапі розвитку педагогічної науки і практики були підтверджені її особливості, зокрема гуманістичне спрямування, зростання ролі знань та вмінь учителів щодо ефективної роботи з науковою інформацією в умовах становлення інформаційного суспільства. Визначені особливості інноваційної педагогічної діяльності і проведений порівняльний аналіз її

структурно-функціональних моделей дозволили: по-перше, уточнити зміст мотиваційно-ціннісного компонента моделі, до складу якого увійшли гуманістичні ціннісні орієнтації вчителів; по-друге, виявити необхідність введення до структурної моделі інноваційної педагогічної діяльності інформаційного компонента, який передбачає чотири етапи роботи з інформацією: пошук та одержання професійно важливої інформації, аналіз та систематизацію останньої, використання одержаних матеріалів безпосередньо у педагогічній та інноваційній діяльності, створення нової інформації.

На основі особливостей інноваційної педагогічної діяльності була обґрунтована необхідність формування у майбутніх учителів трудового навчання як суб'єктів інноваційної педагогічної діяльності гуманістичних ціннісних орієнтацій та системи знань і вмінь ефективної роботи з науковою та навчальною інформацією. Це дало можливість уточнити основні складові готовності учителів до інноваційної діяльності та обґрунтувати суть і роль інформаційно-діяльничого компонента у процесі формування готовності до означеного виду діяльності. Під готовністю вчителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності ми розуміємо складне, системне, особистісне утворення (інтегровану якість особистості), яке включає мотиваційно-ціннісний, інформаційно-діяльничий та оцінювально-рефлексивний компоненти у їх взаємодії.

У роботі подана характеристика основних напрямів інноваційної діяльності вчителів трудового навчання, які складають змістову основу процесу підготовки студентів. Серед них створення авторських програм (внесення змін у зміст шкільного предмета), запровадження у процес трудової підготовки школярів різноманітних типів, форм, методів навчання, ефективне поєднання традиційних та інноваційних підходів до організації навчально-виховного процесу (індивідуалізація навчання, робота з обдарованими дітьми, інтерактивні методики, нестандартні уроки, метод проектів, теорія вирішення винахідницьких задач, дидактичні ігри тощо), добір та створення засобів навчання, організація різних видів роботи учнів з навчальною інформацією на заняттях трудового навчання, пошук ефективних форм взаємодії вчителя та учнів, видів підтримки й допомоги школярам під час виконання практичних завдань.

На основі аналізу наукової літератури, підготовку майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності визначаємо як процес, орієнтований на формування особистості вчителя, який розуміє цілі, зміст такого виду професійної діяльності, володіє операційною структурою її здійснення за рахунок інтеграції загальнонаукових, психолого-педагогічних, фахових і методичних знань, умінь і навичок.

У другому розділі – “Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності” на базі проведеного дослідження визначені та

експериментально перевірені педагогічні умови, що сприяють підвищенню рівня готовності майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної діяльності під час вивчення циклу дисциплін професійної і практичної підготовки, проведено аналіз експериментально-дослідної роботи.

У процесі дослідження були теоретично обґрунтовані педагогічні умови, які б забезпечували ефективність процесу підготовки майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності. Визначені умови об'єднуються у дві групи. Першу групу становлять умови щодо відбору змісту навчального матеріалу, а саме збагачення змісту дисциплін циклу професійної і практичної підготовки системою понять та теоретичних знань з основ педагогічної інноватики (теоретичні основи інноваційної діяльності, загальнопедагогічні нововведення, професійно-фахові інновації), озброєння студентів системою знань й умінь роботи з науковою інформацією та прийомами її впровадження у практичну діяльність (опанування прийомами ефективного пошуку інформації, її систематизації та створення на цій основі індивідуальної інформаційної системи, використання одержаних матеріалів, створення нової інформації), розвиток рефлексивних умінь (саморефлексія, аналіз роботи колег). До другої групи увійшли умови щодо організації навчально-виховного процесу: умови, які забезпечують розвиток мотивації до інноваційної діяльності (формування інтересу до інноваційної роботи, гуманістичних ціннісних орієнтацій майбутніх учителів), ініціювання та підтримку педагогічної форми майбутніх учителів (поєднання традиційних та інноваційних форм, методів, засобів навчання).

Експериментально-дослідна робота по вивченню стану готовності майбутніх учителів трудового навчання здійснювалась на базі хімічного факультету Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, технолого-педагогічного факультету Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (м. Київ), Херсонського державного університету.

Для оцінювання результатів формування готовності майбутніх вчителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності застосовувалися показники, які характеризували кожний із компонентів. Мотиваційно-ціннісний компонент охоплював такі показники: інтерес до педагогічної діяльності, усвідомлення зв'язку педагогічної та дослідницької роботи, бажання проводити експериментальну роботу в школі, прагнення до самовираження, творчості, професійного росту, ставлення до наукової роботи, ціннісні орієнтації, що відбивалися у формулюванні цілей майбутньої педагогічної діяльності та визначенні статусу учня.

Інформаційно-діяльнісний компонент визначався за показниками: ознайомленість із педагогічними концепціями, які активно впроваджуються в сучасну освітню практику, особливо у трудове навчання, знання методів

педагогічних досліджень і володіння методикою організації педагогічного експерименту, озброєння прийомами пошуку професійно важливої інформації, її обробки, інтерпретації, застосування.

Оцінювально-рефлексивний компонент розглядався за такими показниками, як здатність до рефлексії власного досвіду, здатність до аналізу діяльності учнів, здатність до аналізу досвіду колег.

У процесі констатуючого експерименту були отримані дані, що дозволили визначити рівні готовності майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності. Високий рівень мотиваційної готовності виявили 0,8% студентів контрольних та 1,4% студентів експериментальних груп, достатній відповідно – 20% респондентів контрольних та 18,6% респондентів експериментальних груп. Більшість студентів як контрольних, так і експериментальних груп знаходяться на низькому (49,6% у контрольних та 51,4% у експериментальних групах) та середньому (29,6% у контрольних та 28,6% у експериментальних групах) рівнях мотиваційної готовності. Значно нижчі результати одержані за інформаційно-діяльнісним компонентом готовності. Серед студентів контрольних та експериментальних груп не виявлено жодного, який би відповідав високому або достатньому рівням готовності. 22,4% студентів контрольних і 21,4% студентів експериментальних груп відзначалися середнім рівнем готовності, 77,6% студентів у контрольних групах та 78,6% студентів у експериментальних групах знаходились на низькому рівні підготовленості до інноваційної діяльності.

Результати констатуючого експерименту в контрольних та експериментальних групах показали низький ступінь мотивації до інноваційної діяльності, слабку розвиненість гуманістичних ціннісних орієнтацій, відсутність системних, глибоких знань про зміст інноваційної діяльності вчителя, недостатню обізнаність з нововведеннями, як загальнопедагогічними, так і пов'язаними з трудовим навчанням. Діагностування рівня знань і умінь роботи з науковою інформацією дозволило встановити, що студенти володіють основними прийомами пошуку інформації, у тому числі й такими, як робота у комп'ютерних інформаційних мережах. Разом з тим, майбутні вчителі недостатньо знайомі з прийомами систематизації одержаних матеріалів.

Експериментальні дані свідчать про недостатній рівень готовності студентів випускних курсів до інноваційної педагогічної діяльності та зумовлюють необхідність удосконалення роботи вищих навчальних закладів з формування готовності майбутніх учителів трудового навчання до означеного виду роботи в школі.

З метою перевірки ефективності педагогічних умов забезпечення процесу формування готовності майбутніх учителів як суб'єктів інноваційної діяльності проведено формуючий експеримент на базі Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Експериментальна робота здійснювалась у межах навчально-виховного процесу хімічного факультету (спеціальність "Хімія та обслуговуюча праця") на матеріалі таких дисциплін і спецкурсів як "Педагогіка", "Методика трудового навчання", "Сучасний урок", а також у процесі педагогічної практики.

Виходячи із мети і завдань дослідження, ми розробили та експериментально апробували систему завдань, націлену на підготовку майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності. Запропонована система складалася з окремих блоків: мотиваційного, інформаційного, технологічного, ситуативно-рефлексивного, які поетапно впроваджувалися у процес професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів трудового навчання.

Перший етап формування готовності майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності був зорієнтований на вироблення позитивно мотивованого ставлення студентів до педагогічних нововведень, формування системи знань з основ педагогічної інноватики, методології та методики проведення експериментальної роботи в школі.

Завдання другого етапу спрямовувались на формування гуманістичних ціннісних орієнтацій майбутніх педагогів, розвиток системи знань та вмій ефективної роботи з науковою та навчальною інформацією, рефлексивних та креативних умінь студентів. На другому етапі продовжувалося накопичення студентами психолого-педагогічної інформації про педагогічні нововведення, відбувалося практичне опанування технологіями, що впроваджуються у процес трудового навчання. Другий етап передбачав виконання студентами творчих завдань з урахуванням сучасних підходів до організації трудового навчання в школі.

На третьому етапі під час педагогічної практики студенти вносили нові елементи до традиційної системи трудового навчання і виховання, аналізували результати діяльності.

По завершенню експериментальної роботи виявлено динаміку змін, які відбулися у формуванні готовності майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності, визначено ефективність педагогічних умов, сформульовано відповідні висновки та рекомендації.

Порівняння отриманих на початку і в кінці експерименту даних дозволило зазначити, що показники високого рівня мотиваційної готовності не змінилися для студентів контрольних груп, у експериментальних групах зросли на 11.5 %, достатнього рівня – зросли у контрольних групах на 2.4 %, у експериментальних відповідно – на 20.3 %, середнього рівня – зросли у контрольних групах на 1.6 %, зменшилися у експериментальних групах на 5.8 %. Водночас, кількість студентів з низьким рівнем мотиваційної готовності до інноваційної діяльності зменшилась на 4 % у контрольних, на 25.7 % у експериментальних групах.

Одержані дані щодо інформаційно-діяльнісного компоненту свідчать про зростання високого та достатнього рівнів готовності серед студентів контрольних груп – на 4 % та 11,2 % відповідно, у експериментальних групах – на 12,9 % та 14,3 %. Значно зменшилась кількість студентів низького рівня готовності у експериментальних групах – на 35,7 %, у контрольних групах це становить 12,8 %.

Співставлення рівнів сформованості оцінювально-рефлексивного компоненту у студентів контрольних та експериментальних груп за результатами формуючого експерименту свідчить про вищі результати респондентів експериментальних груп. На низькому рівні готовності у контрольних групах визначено 41,6 % респондентів, у експериментальних – 28,6 %.

Результати експериментальної роботи наведені у таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка рівнів готовності до інноваційної педагогічної діяльності студентів контрольних та експериментальних груп (%)

Рівні готовності	Компоненти готовності до інноваційної діяльності									
	Мотиваційно- ціннісний				Інформаційно- діяльнісний				Оцінювально- рефлексивний	
	Констат. експерим.		Форм. експерим.		Констат. експерим.		Форм. експерим.		Формуючий експеримент	
	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ
Високий	0,8	1,4	0,8	12,9	–	–	4	12,9	7,2	10
Достатній	20	18,6	22,4	38,5	–	–	11,2	14,3	24	21,4
Середній	29,6	28,6	31,2	22,8	22,4	21,4	20	30	27,2	40
Низький	49,6	51,4	45,6	25,7	77,6	78,6	64,8	42,9	41,6	28,6

Порівняння даних констатуючого і формуючого експериментів засвідчило позитивну динаміку рівнів готовності студентів експериментальних груп, підтвердило необхідність створення відповідних педагогічних умов у процесі підготовки майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності.

Математична перевірка рівня значимості відмінностей між показниками початкового та остаточного замірів в експериментальних та контрольних групах була проведена за допомогою t-критерію Стьюдента.

Порівняльний аналіз результатів формуючого експерименту засвідчив суттєві якісні та кількісні зміни в показниках готовності студентів експериментальних груп, що доводить ефективність обраної стратегії підготовки студентів до даного виду діяльності.

Проведене дослідження підтвердило основні положення гіпотези та дало підстави сформулювати такі загальні висновки:

1. У дисертації наведено теоретичне узагальнення й основне розв'язання проблеми підготовки майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності, що виявляється у визначенні змісту і структури інноваційної діяльності вчителів трудового навчання, обґрунтуванні суті і ролі інформаційно-діяльнісного компонента готовності студентів до означеного виду роботи, виявленні та експериментальній перевірці педагогічних умов, які підвищують ефективність процесу підготовки майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності.

2. Необхідність удосконалення професійно-педагогічної підготовки та використання можливостей навчально-виховного процесу для становлення майбутніх учителів трудового навчання як суб'єктів інноваційної діяльності у сучасній школі зумовила актуальність дослідження.

3. Під час дослідження було розкрито суть та зміст понять "педагогічні інновації" та "інноваційна педагогічна діяльність", сформульовано визначення означених термінів. Ми дійшли висновку, що педагогічні інновації – це нововведення у педагогічних системах та процеси, що їх супроводжують, спрямовані на одержання стійких позитивних результатів, які суттєво поліпшують стан як окремих компонентів, так і систем в цілому й визначають прогресивний напрям їхнього розвитку.

Інноваційну педагогічну діяльність ми розглядаємо як складне, інтегральне утворення, сукупність різних за цілями та характером видів робіт, що відповідають основним етапам розвитку інноваційних процесів та спрямовані на створення і внесення педагогом змін до власної системи роботи. Інноваційна діяльність – системний вид діяльності, спрямований на реалізацію нововведень на основі використання та впровадження нових наукових знань, ідей, підходів; трансформації відомих результатів наукових досліджень та практичних розробок у новий або удосконалений продукт.

4. Теоретичний аналіз варіантів структурно-функціональної моделі інноваційної діяльності вчителя дозволив уточнити її структуру. Обґрунтована необхідність введення до складу структурної моделі інноваційної педагогічної діяльності інформаційного компонента, зміст якого виявляється через процеси інформаційної діяльності вчителя (пошук та одержання інформації, відбір та систематизація її для подальшого

якого виявляється через процеси інформаційної діяльності вчителя (пошук та одержання інформації, відбір та систематизація її для подальшого використання, застосування одержаних матеріалів у педагогічній та науково-дослідній роботі) і необхідні знання й уміння для її здійснення.

5. Інноваційна діяльність вчителів трудового навчання виступає важливою складовою у процесі реформування трудової підготовки в загальноосвітніх навчальних закладах. У процесі дослідження були проаналізовані основні напрями інноваційної педагогічної діяльності вчителів трудового навчання (можливі зміни у змісті, засобах, методах, формах організації навчально-виховного процесу), які склали змістову основу для формування готовності майбутніх учителів трудового навчання до означеного виду діяльності. На основі виявлених особливостей професійно-педагогічної підготовки студентів до інноваційної педагогічної діяльності та характеристики основних напрямів інноваційної педагогічної діяльності вчителів трудового навчання, обґрунтовані теоретичні основи підготовки студентів до створення нововведень з урахуванням специфіки шкільного предмета.

6. У дослідженні експериментально підтверджено, що ефективність підготовки майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної діяльності забезпечується за таких педагогічних умов: збагачення змісту циклу дисциплін професійної і практичної підготовки системою понять та теоретичних знань з педагогічної інноватики і розробки відповідного навчально-методичного забезпечення, формування у студентів мотиваційно-ціннісного ставлення та інтересу до педагогічних інновацій, гуманістичних ціннісних орієнтацій, озброєння студентів системою знань й умінь ефективної роботи з інформацією та прийомами її застосування, розвитку рефлексивних умінь майбутніх педагогів, ініціювання та підтримки педагогічної творчості у самостійній і колективній діяльності майбутніх учителів під час вивчення дисциплін професійної і практичної підготовки.

7. Під час дослідження було розроблено, експериментально перевірено й упроваджено в практику викладання систему завдань, спрямовану на формування готовності майбутніх педагогів до інноваційної діяльності під час вивчення циклу дисциплін професійної і практичної підготовки. Упровадження запропонованої системи завдань дозволило якісно і кількісно підвищити рівень готовності майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної діяльності відповідно до всіх компонентів і показників готовності. Посилилася позитивна мотивація до діяльності у цій галузі, значно зріс рівень знань з основ педагогічної інноватики, рефлексивних умінь студентів.

Результати формуючого експерименту свідчать про ефективність запропонованих педагогічних умов та доцільність їх використання у підготовці майбутніх учителів трудового навчання.

8. Теоретично і експериментально обґрунтовані положення про підготовку майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності були покладені в основу методичних рекомендацій та дидактичних матеріалів для викладачів дисциплін професійної та практичної підготовки у вишій школі.

У результаті дослідження встановлено, що положення робочої гіпотези про умови ефективного управління підготовкою майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності підтвердилися, завдання, сформульовані в нашому дослідженні виконані.

Одержані результати можуть бути використані педагогами вищої школи у системі підготовки майбутніх фахівців до інноваційної діяльності, а також застосовані в системі післядипломної освіти і самоосвіти учителів-практиків.

Пропонована дисертація не вичерпує всіх аспектів цієї важливої проблеми. У процесі дослідження виявлено ряд проблем, що потребують спеціального вивчення, зокрема: пошук організаційних форм підготовки студентів до інноваційної діяльності під час педагогічної практики в школі та створення відповідного навчально-методичного забезпечення цієї роботи, визначення оптимальних умов стимулювання інноваційної діяльності вчителів.

Основний зміст дисертації викладено у таких публікаціях автора:

1. Демиденко Т.М. Інформаційна культура сучасного вчителя: Навч. посібник. – Черкаси: Вид-во Черкас. держ. ун-ту, 2003. – 96с.
2. Демиденко Т.М. Система інноваційної підготовки майбутніх учителів // Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. – К.: Наук.-метод. центр вищої освіти, 2003. – Вип.31. – С.79 – 85.
3. Демиденко Т.М. Різні форми опису навчальної інформації на заняттях з обслуговуючої праці // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2003. – №3. – С.43 – 45.
4. Демиденко Т.М. Інформаційна культура сучасного вчителя трудового навчання // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Зб. наук. праць. – Київ – Вінниця: ДОВ Вінниця, 2003. – С.82 – 86.
5. Демиденко Т.М. Інформаційна складова підготовки вчителя до інноваційної діяльності // Нові технології навчання: Наук. – метод. зб. / Редкол.: В.О. Зайчук, О.Я. Савченко, М.Ф. Дмитриченко та ін. – К.: НМЦВО, 2002. – Вип. 32. – С.154 – 160.
6. Архипова С.П., Демиденко Т.Н. Особенности методической подготовки учителя в условиях гуманистической парадигмы образования // Акмеология 2002: Методические и методологические проблемы. – Сб. научн. трудов. – СПб., 2002. – Вып. 7. – С.25 – 29.

7. **Демиденко Т.М.** Формування інформаційної культури вчителя у процесі підготовки до інноваційної діяльності // Вісник Черкаського університету. Серія. Педагогічні науки. – Черкаси, 2001. – Вип. 26. – С.33 – 37.

8. **Демиденко Т.М.** Особливості підготовки майбутніх учителів до інноваційної педагогічної діяльності // Педагогіка та психологія: Зб. наук. праць. – Х.: ХДПУ, 2001. – Вип. 19. – Ч. 2. – С.108 – 111.

9. **Демиденко Т.М.** Проектування моделі підготовки вчителя до інноваційної діяльності // Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: Зб. наук. праць. – К.: НПУ, 2001. – Вип. 6. – С.30 – 36.

10. **Демиденко Т.М.** Інформаційна культура – основа продуктивної педагогічної діяльності майбутнього вчителя трудового навчання // Стан та перспектива професійної орієнтації, трудового і профільного навчання та професійної підготовки учнів загальноосвітніх навчальних закладів: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., Бориспіль, 13 – 14 лютого 2002р. – Бориспіль, 2002. – С.22 – 27.

11. **Демиденко Т.Н.** Становление учителя как субъекта индивидуальной инновационной деятельности // Проблемы формирования андрагогической компетентности специалистов постдипломного образования: Материалы Второй междунар. науч.-практ. конф., Санкт-Петербург, 16 – 17 апреля 2002 г. – СПб., 2002. – С.112 – 114.

12. **Демиденко Т.М.** Формування гуманістичних ціннісних орієнтацій як необхідної умови інноваційної підготовки вчителя // Проблеми гуманізму і освіти: Зб. матеріалів наук.-метод. конф.: У 2 т., Вінниця, 21 – 22 травня 2002 р. – Вінниця: Універсум – Вінниця, 2002. – Т. 2. – С.223 – 227.

13. **Демиденко Т.М.** Методичні аспекти підготовки майбутніх учителів до інноваційної діяльності // Проблеми професійної підготовки вчителя школи майбутнього: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., Мелітополь, 30 – 31 жовтня 2001р. – Мелітополь, 2001. – С.120 – 122.

14. **Демиденко Т.М.** Навчальні ігри у підготовці студентів до інноваційної діяльності у школі (на прикладі методики трудового навчання) // Сучасні педагогічні інновації у підготовці і післядипломній освіті педагогічних працівників: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., Черкаси, 12 – 13 жовтня 2000р. – Черкаси, 2000. – С.53 – 57.

Демиденко Т.М. Підготовка майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Луганський національний педагогічний університет імені Тараса Шевченка. – Луганськ, 2004.

Дисертація присвячена проблемі теоретико-методологічних та психолого-педагогічних основ підготовки майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності.

Теоретично обґрунтовані та експериментально підтвержені умови підвищення ефективності педагогічного впливу на формування готовності майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності: збагачення змісту дисциплін циклу професійної і практичної підготовки системою понять та теоретичних знань з основ педагогічної інноватики, озброєння студентів системою знань й умінь роботи з науковою інформацією та прийомами її впровадження у практичну діяльність, розвиток рефлексивних умінь, формування інтересу до інноваційної роботи, гуманістичних ціннісних орієнтацій, ініціювання та підтримка педагогічної творчості майбутніх учителів.

У роботі з'ясовані компоненти та показники готовності педагогів до її здійснення, розроблена та експериментально апробована система завдань, що спрямована на підготовку до цього виду діяльності.

Ключові слова: педагогічні інновації, інноваційна педагогічна діяльність вчителів трудового навчання, готовність майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності.

Демиденко Т.Н. Подготовка будущих учителей трудового обучения к инновационной педагогической деятельности. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Луганский национальный педагогический университет имени Тараса Шевченко. – Луганск, 2004.

В диссертации исследуются теоретико-методологические и психолого-педагогические основы подготовки будущих учителей трудового обучения к инновационной педагогической деятельности.

Теоретически обоснованы и экспериментально подтверждены условия повышения эффективности педагогического влияния на формирование готовности будущих учителей трудового обучения к инновационной педагогической деятельности: введение системы понятий и теоретических знаний по основам педагогической инноватики в содержание дисциплин цикла профессиональной и практической подготовки; вооружение студентов знаниями и умениями работы с научной информацией, приемами ее использования в практической деятельности, развитие рефлексивных умений, формирование интереса к инновационной работе, гуманистических ценностных ориентаций, инициирование и поддержка педагогического творчества будущих учителей.

Определены компоненты и показатели готовности педагогов к ее осуществлению. Разработана и экспериментально апробирована система заданий, направленных на подготовку к данному виду деятельности.

Ключевые слова: педагогические инновации, инновационная педагогическая деятельность учителей трудового обучения, готовность

будущих учителей трудового обучения к инновационной педагогической деятельности.

Demidenko T.M. Training of teachers of manual trades for innovational teaching activity. – The manuscript.

The thesis on achieving of scientific level of candidate of pedagogical sciences in specialty 13.00.04 – theory and methods of professional education. Luhansk Taras Shevchenko National Pedagogical University. – Luhansk, 2004.

The dissertation is devoted to the problem of theoretico-methodological and psychologico-pedagogical grounds of training of future teachers of manual trades for innovational teaching activity.

Scientific innovation of the research: structural model of the innovational teaching activity in the frames of activity of the Manual Trades teacher is detailed and expanded; teaching conditions for forming the future teachers' readiness for innovational activity in the process of pupils' labour training is explained; the essence and the role of information – activity component in forming teachers' readiness for innovational activity is explained; the criteria of defining the future Manual Trades teachers' readiness for innovational activity are extended and deepened.

Theoretical significance of the received results lies in defining and explanation of theoretical bases of teaching future Manual Trades teachers for innovational teaching activity and teaching conditions which guarantee the efficiency of this process.

In the process of the research the teaching conditions which should guarantee the efficiency of the teaching process of future Manual Trades teachers for innovational teaching activity were theoretically explained. The defined conditions are divided into 2 groups. The 1-st group comprises conditions of choosing the contents of the learning material, i.e. enrichment of the contents of professional and practical subjects by the system of notions and theoretical knowledge in the field of teaching innovations (theoretical ground of innovational activity, general teaching innovations, professional innovations), supplying students with the system of knowledge and skills to work with scientific information and the ways of using it in practical activity (mastering methods of effective search of information, its systematization and creation on this base individual informational system using the received materials, creation of new information), development of reflexive skills (selfreflexion analyses of colleagues' work). The 2-d group comprises conditions of organizing educational process: conditions guaranteeing development of motivation of innovational activity (forming interest for innovational activity, human value orientation of future teachers), initiating and support of teaching creativity of future teachers (joining traditional and innovational forms, methods, aids of teaching).

Procedures of a teacher's informational activity (searching and achieving of information, its selection and systematization for the further usage,

implementation of the received materials in teaching and research work) and necessary knowledge and skills for its realization have been defined.

The components and the significance of teachers' readiness for the realization of this work are cleared up here, the conditions of increasing of efficiency of pedagogical influence formation of readiness of future teachers of manual trades for innovational teaching activity are theoretically explained and confirmed by experiments; and besides the system of tasks aimed at the preparation of this type of activity is also elaborated and testified by the experiments.

The suggested system consists of separate units: motivational, informational, technological and situationo-reflexive; it foresees the formation of students' positive attitude to teaching innovations, human orientations, development of teaching creative thinking, creative skills, informational culture and reflexive abilities.

Checking of effectiveness of the suggested system has stated the increase of the level of future teachers' readiness for innovational activity due to all components and significance of readiness. Motivation of the activity in this field has grown, the level of knowledge of basis of teaching innovates has increased much, the level of students' informational culture became higher.

The experiment proved that the effectiveness of training future teachers of manual trades to innovational activity can be achieved in the following conditions: organic interaction of methodological, general teaching, psychological, training, knowledge of the subject and methods of teaching, correct choice of the contents in the process of studying courses of methods according to scientific criteria, professional significance and right choice of methods of teaching informational enrichment of contents of courses of methods of teaching the subject by modern pedagogical innovations in teaching different school subjects, realization of individual creative attitude to studying psychologico-pedagogical courses and methods of teaching the subject, which is achieved by creation of "innovational" environment, which comprises examples of creative behavior teachers, students and by support, stimulation of teaching activity of the last mentioned, selection of effective organizational forms and methods of such kind of training.

The main results of this research are published in 14 works and have been put into practice of Ukrainian schools.

Key words: teaching innovations, Labour Training teacher's innovational teaching activity, readiness of future teacher's of Labour Training for innovational teaching activity.

Підписано до друку 21.04.2004. Формат 60x84/16. Гарнітура Таймс
Папір офсет. Ум. друк. арк. 1,0. Тираж 120 пр. Зам. №707

Виготовлено й віддруковано у видавничому відділі
Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького
Свідоцтво про внесення до державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК №294 від 22.12.2000 р.

Адреса: 18000, м.Черкаси, бул.Шевченка, 81, кімн. 117,
Тел. (0472) 37-13-16, факс (0472) 37-22-33,
e-mail: vydav@cdu.edu.ua, <http://www.cdu.edu.ua>